

דעות

”

ד"ר ארז גרטי:

כשהחיסון יגיע לקופות החולים בארץ, בעוד כמה חודשים, אנא הפעילו שיקול דעת

”

אמי פלמור:

הצורך בשילוב הציבור החרדי במשרות בשירות הציבורי הוא קודם כל של המדינה

”

הרב יהודה פולישוק:

קידוש השם או חלילה חילול השם אינם עניינים התלויים ביחסי ציבור

”

פרופ' איתן כרם:

מסתבר שבהגנה מתאימה ניתן לקיים שגרת חיים ללא סיכון בהדבקה המונית



ד"ר ארז גרטי

חיסונים למען החיים

לכולנו יש גוף מערכת הגנה מתוחכמת שנקראת 'מערכת החיסון'. היא יודעת לזהות חיידקים ונגיפים שמנסים לפגוע בנו, ואם היא נתקלת במחולל מחלה שאינו מוכר לה היא מסוגלת לפרק אותו, ללמוד את המבנה שלו ולפתח כלי נשק שיחסלו אותו בעילות. אם לא די בזה, היא גם שומרת אותו בזיכרון החיסוני, ובמקרה שאותו אויב ינסה לתקוף אותנו פעם נוספת, הזיכרון יאפשר לה להגיב נגדו במהירות רבה ולמנוע ממנו לגרום למחלה. מערכת ההגנה הזאת שומרת עלינו מהיום שבו אנוהו באים לעולם ועובדת כמעט ללא תקלות במשך רוב חיינו. אבל היא לא נטולת מגבלות. אחת הבעיות שלה היא הזמן הארוך שנדרש לה ללמוד את הנגיף – בערך שבועיים מרגע ההדבקה. אמנם בזמן הזה יש למערכת החיסון דרכים נוספות להתמודד עם המחלה, אבל זמן יקר יעבור עד שהיא תוכל לייצר את הנשק המותאם אישית – הנוגדנים, שיכריעו את הכף.

הבעיה היא שיש מחלות שיכולות לגרום לא מעט נזק בשבועיים האלה, ואפילו לנצל את הזמן הזה על מנת לפלוש עמוק יותר לגוף. לשם כך פותחו החיסונים. חיסון מכיל גרסה מוחלשת, מומתת, מפורקת ולפעמים גם מהנוגדת של מחולל המחלה. זו גרסה בלתי מזיקה שמאפשרת למערכת החיסון שלנו לקיים את התהליך הלמידה שלה באין יש למערכת החיסון דרכים נוספות להתמודד עם המחלה, אבל זמן יקר יעבור עד שהיא תוכל לייצר את הנשק המותאם אישית – הנוגדנים, שיכריעו את הכף. הבעיה היא שיש מחלות שיכולות לגרום לא מעט נזק בשבועיים האלה, ואפילו לנצל את הזמן הזה על מנת לפלוש עמוק יותר לגוף. לשם כך פותחו החיסונים. חיסון מכיל גרסה מוחלשת, מומתת, מפורקת ולפעמים גם מהנוגדת של מחולל המחלה. זו גרסה בלתי מזיקה שמאפשרת למערכת החיסון שלנו לקיים את התהליך הלמידה שלה באין מפריע. בזמן שאנוהו בריאים. בבוא היום, אם ניתקל במחולל המחלה האמיתי, היא תדע להתמודד איתו ותחסל אותו אפילו בלי שנשים לב שנדבקנו.

במאתיים השנים האחרונות, החיסונים הצליחו להפחית את התחלואה בעולם במידה משמעותית. תרמו מאוד להעלאת תוחלת החיים בעשרות שנים, ובמקרים מסוימים אף הדבידו מחלות לחלוטין. בזכות מאמץ עולמי מיגרור החיסונים את מחלת האבעבועות השחורות, שהילכה אימים על האנושות במשך אלפי שנים, ואנוהו עומדים להשלים את חיסול מחלת הפוליו (שיתוף ילדים) שגרמה לאנשים נכות במשך דורות רבים. גם מחלות נוראות ומסוכנות אחרות כמו טטנוס, דיפטריה ועוד נעלמו כמעט לגמרי בזכות החיסונים. כמו בכל טיפול רפואי, גם לחיסונים עשויות להיות תופעות לוואי. כמעט תמיד הן מסתכמות לכל היותר בפחיתות או כאבים באזור הוריקה בודוע, ולפעמים בחום קל – עדות לכך שמערכת החיסון הופעלה. במקרים נדירים מאוד עלולות להיות תופעות לוואי חמורות יותר, למשל עקב רגישות לאחד המרכיבים. המקרים הללו נדירים, שכן אילו החיסון היה גורם בעיות משמעותיות הוא לא היה מאושר לשימוש מלכתחילה. אם נשקול את הסיכונים המעטים של החיסון מול הסבל וסכנת החיים שגורמת המחלה, הכף נוטה בכיורר לטובת החיסון.

אך בעיתונות וברשתות החברתיות לא נקרא על מיליוני סיפורי ההצלחה של אנשים שלא חלו במחלה, כי אדם שלא חלה הוא לא 'סיפור מעניין', אלא דווקא על מקרי הקיזון הנדירים, או על קרשים מדומים בין החיסון לתופעות לא קשורות שהתרחשו במקרה בסמוך למועד החיסון. מטבע הדברים סיפורים כאלה מעוררים חששות אצל הורים, ויש ביניהם כאלה שמחליטים בניגלם לא לחסן את ילדיהם.

תופעה זו הובילה בשנים האחרונות להתפרצות מחודשת של מחלות שכמעט נעלמו מהעולם, כמו חצבת ושעלת. דוגמה אחת נפוצה מאוד היא השמועה הודונית שהחיסון המשובל לחצבת, חורת, אדמת ואבעבועות רוח (MMRV) לכאורה מעלה את הסיכון ללקות באטייה. המקור לשמועה הזו הוא במחקר משנת 1998 של רופא בריטי בשם אנדרו וויקפילד. המחקר מאז הופרך, בוצעו אינספור מחקרים על מיליוני ילדים והקשר הזה נשלל, אבל השמועה עדיין חיה וקיימת ללא כל הצדקה וללא כל בסיס. דוגמה שנייה ויחסית עדכנית היא השמועה על 'החיסון הפגום' לחצבת שנופצה ביולי 2015, כאשר אליבא דאמת, החיסון כן נבדק והוא נמצא כבטוח ולא דרוח על תופעות לוואי חריגות. ההפואה. כעת, כמה חברות מתקרבות לקן הסיום עם חיסונים חדשים, חלקם בטכנולוגיות חדשניות. יחד הם אמורים לרפא את העולם מהמחלה, או לפחות לצמצם את המגפה לממדים נסבלים.

עוד לפני שהחיסונים הללו אושרו לשימוש, ולפני שפורסמו ממצאי הניסויים הקליניים במלואם, כבר החלו להתפשט שמועות לא מבוססות על כל מיני תופעות לוואי מסמרות שיער. כשהחיסון יגיע לקופות החולים בארץ, בעוד כמה חודשים, אנא הפעילו שיקול דעת, בדקו מה אמורים הגורמים ההפואיים המוסמכים וקבלו על בסיס הז החלטה מושכלת.

הכותב הוא אימונולוג ממוכן דוידסון לחינוך מדעי



אמי פלמור

בשירות הציבורי צריכים לשרת נציגים מכל הציבור

בתור מנכ"לית משרד המשפטים נהגתי להרצות בפני קהלים שונים, הן על השרות הציבורי והן על מערכת המשפט, על כל מרכיביה. כדי לעניין את הקהל כבר מהרגע הראשון, נהגתי לשאול - מה לדעתכם האתגר הגדול ביותר של המגזר הציבורי בכלל, ושל מערכת המשפט בפרט? אחדים אמרו - משאבים. אחרים אמרו - כוח אדם איכותי. אולם כל אלה, חשובים ככל שיהיו, אינם מתקרבים לאתגר הגדול מכולם: אנון, או שמא נאמר: חוסר אמון.

סוגיית האמון של הפרט בממסד, של הציבור במנהיגיו, של קהילה במדינה אליה היא שייכת, היא סוגיה בעלת פנים רבות. אני מבקשת להתייחס הפעם דווקא לדבר הבסיסי ביותר - האם כל אזרח במדינה מאמין כי המדינה משרתת אותו ואת צרכיו, דואגת לשלומו, חושבת על עתידו, מבינה את קשייו ומסייעת להגשמת חלומותיו?

המושג "המדינה" הוא מושג מרוחק, ואם ננסה לפרוט אותו לפרטים, נגיע בסופו של דבר לשוטר שמגיב אל ביתנו לאחר פריצה, לפקיד בביטוח הלאומי שמדריך אותנו כיצד לקבל קצבת נכות מקסימלית עבור בן משפחה נזקק, בעל תפקיד בטאבו שמוצא פתרון שחוסך לנו עוד ריצה לבנק, או פקידה במשרד הפנים שמדריכה אותנו כיצד לקבל במהירות דרכון חדש במקום זה שאבד. האם התיאור החיובי הזה של בעלי תפקידים מדבר אליכם? או שאתם שואלים את עצמכם על מי אני מדברת, כי החוויה שלכם שונה, ורעה? פעמים רבות כשאנו נתקלים בכל אלה, אנו מרגישים חוסר אמון שכן עומד מולנו אדם שלא מבין אותנו, או מתקשה להתעלות על דעות קדומות שהצטברו בו כלפי ציבור כזה או אחר.

מעבר לכך, במישורים של קביעת מדיניות על ידי המוסדות השונים, לא פעם אנו שואלים את עצמנו האם "הם" מבנים את הציבור אותו הם משרתים? הרי החלטה כזו אי אחרת נראית לנו בלתי מתקבלת על הדעת, מנותקת ממוציאות חיינו. עידן הקורונה ספק דוגמאות כאלה למכבדי, אפילו ברמה הבסיסית ביותר - כמו למשל חוסר ההיכרות של מקבלי ההחלטות עם צפיפות המגורים המאפיינת את הציבור החרדי, והקושי לקיים בידוד או פשוט לשהות בסגר ימים ושבעות ארוכים.

על מנת לשפר את האמון חובה על המדינה, בין אם מדובר בשלטון המרכזי ובין אם בשלטון המקומי, לקבל את החלטותיה באמצעות בעלי התפקידים הטובים ביותר. אמנם לא פחות חשוב מכך - היא צריכה לעשות זאת על ידי בעלי תפקידים המגיעים מכל שכבות האוכלוסייה שאותה היא משרתת.

כמי שעומדת כיום בראש תוכנית חדשנית לשילוב חרדים במגזר הציבורי מטעם 'המחיר החרדי למחקר מדיניות', הצורך שאני ראתי בשילוב הציבור החרדי במשרות בשירות הציבורי הוא קודם כל של המדינה. על מנת להגיע להחלטות הטובות ביותר, על מנת לזכות באמון הציבור בשיקול הדעת ובהקשבה לצרכים הייחודיים, על המדינה להיעזר בעובדים שכל אזרח יוכל לראות ולומר לעצמו - הם מבנים אותי. הם דומים לי, איננו רז להם.

ההכרה בצורך הזה אינה שוללת את כנות כוונותיהם הטובות של כל מי שאינו "משלנו" עבור ציבור כזה או אחר, אבל הרצון להיות נוכח ומיוצג אינו בלעדי לזירה הפוליטית. עם כל הכבוד לחברי הנכנסת או לחברי מועצה בעירייה, היום-יום שלנו מורכב מאלפי אנשים היכולים להשפיע על איכות חינו באמצעות התפקידים, קטנים כגדולים, בהם הם אחוים. לא בכדי הם מכונים משרתי ציבור - לא מדובר ב'עבודה' ככל עבודה, אלא בתפקיד שיש בו ערך מוסף. לעיתים נדמה כי הוא קטן ושהשפעתו אינה מדברת בעד עצמה, אך כביר להניח שכל אחד מאיתנו יכול להביא דוגמה על מפגש עם בעל תפקיד ציבורי - קטן ככל שיהיה - אטום ואדיש שגרם לנו לתסכול אדיר ולהכללה שלילית של כל המערכת העניקת שמועלי. מנגד, נטו להיזכר באותם משרתי ציבור אחרים שמהווים דוגמה ליכולתו של היחיד להושיט יד לסייע, לחלץ מן הסכך ולהגשים בכך את מהות שליחותו הציבורית. חשוב שהציבור ידע שהדרך למקומות המשפיעים ביותר במגזר הציבורי מתחילה תמיד בשלב הראשון בסולם, אולם בכל שלב יש יכולתו של מי שמחפש שליחות ומשמעות בחייו, להיות שליח ציבור של ממש.

הכותבת היא מנכ"לית משרד המשפטים לשעבר, חברה במועצה הבין-לאומית המקפחת על 'פייסבוק' ויועצת אסטרטגית



גדולי התורה החליטו שתלמודי התורה והישיבות יחזרו לשגרת לימודים רגילה תחת השמירה הנדרשת



הרב יהודה פולישוק

היכי דמי חילול השם?

בעיני רבים תופעה זו ראויה להיחשב כחילול השם שאין כדוגמתו. אלא שכאן טמונה נקודה קריטית שאסור לנו ליי פול בה: קידוש השם, או חלילה חילול השם, אינם עניינים התלויים ביחסי ציבור.

ח"ו! מלמדים אותנו שהמצווה לקדש שם שמים אין פירושה לנהוג בתנופה חלילה לעולם: מהותה של המצווה היא כמאמר חז"ל:

"ואהבת את השם אלוךך - שיהא שם שמים מתאהב על ידך; שיהא קרוא, ושונה, ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות - מה הבריות אומרות עליו? אשרי אביו שלימדו תורה, אשרי רבו שלימדו תורה. אוי להם לבריות שלא למדו תורה! פלוני שלימדו תורה - ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו עליו".

במצוות קידוש השם ישנה חשיבות מיוחדת לצורה שבה אנו נתפסים בעיני העולם - אולם המצווה אינה למצוא חן, אלא מושתתת על יסודות תורניים; המצווה היא קודם כל לעסוק בתורה, לשמש תלמידי חכמים ולהנוג בנחת עם הב ריות - כאשר בסופו של דבר התנהלות זו צריכה להביא למצב שבו יהיה שם השם נאהב בעולם. זהו המשך ישיר למצוות: "והלכת בדרכיו" - "מה הוא נקרא חנוך, אף אתה היה חנוך, מה הוא נקרא רחום, אף אתה היה רחום; מה הוא נקרא קדוש - אף אתה היה קדוש".

המבחן לחילול השם אינו מתחיל בהכרזה שאנו עושים ליהדות: אין ספק שיש מקום בהלכה גם למבט החיצוני של היהדות: אין ספק צוותים רפואיים החשופים יום יום לחולי קורונה, אלא מושתתת על יסודות תורניים; המצווה היא קודם כל לעסוק בתורה, לשמש תלמידי חכמים ולהנוג בנחת עם הב ריות - כאשר בסופו של דבר התנהלות זו צריכה להביא למצב שבו יהיה שם השם נאהב בעולם. זהו המשך ישיר למצוות: "והלכת בדרכיו" - "מה הוא נקרא חנוך, אף אתה היה חנוך, מה הוא נקרא רחום, אף אתה היה רחום; מה הוא נקרא קדוש - אף אתה היה קדוש".

המבחן לחילול השם אינו מתחיל בהכרזה שאנו עושים ליהדות: אין ספק שיש מקום בהלכה גם למבט החיצוני של היהדות: אין ספק צוותים רפואיים החשופים יום יום לחולי קורונה, אלא מושתתת על יסודות תורניים; המצווה היא קודם כל לעסוק בתורה, לשמש תלמידי חכמים ולהנוג בנחת עם הב ריות - כאשר בסופו של דבר התנהלות זו צריכה להביא למצב שבו יהיה שם השם נאהב בעולם. זהו המשך ישיר למצוות: "והלכת בדרכיו" - "מה הוא נקרא חנוך, אף אתה היה חנוך, מה הוא נקרא רחום, אף אתה היה רחום; מה הוא נקרא קדוש - אף אתה היה קדוש". המבחן לחילול השם אינו מתחיל בהכרזה שאנו עושים ליהדות: אין ספק שיש מקום בהלכה גם למבט החיצוני של היהדות: אין ספק צוותים רפואיים החשופים יום יום לחולי קורונה, אלא מושתתת על יסודות תורניים; המצווה היא קודם כל לעסוק בתורה, לשמש תלמידי חכמים ולהנוג בנחת עם הב ריות - כאשר בסופו של דבר התנהלות זו צריכה להביא למצב שבו יהיה שם השם נאהב בעולם. זהו המשך ישיר למצוות: "והלכת בדרכיו" - "מה הוא נקרא חנוך, אף אתה היה חנוך, מה הוא נקרא רחום, אף אתה היה רחום; מה הוא נקרא קדוש - אף אתה היה קדוש".

הכותב הוא יו"ר ומייסד יוזמת 'אורות'

הכותב הוא יו"ר ומייסד יוזמת 'אורות'

deot@mishpacha.com



פרופ' איתן כרם

הילדים בראש

יש להכריז על מערכת החינוך כמערך חינוי ולפתוח אותה בכל מצב תחת מעטפת הגנה מתאימה.

וירוס הקורונה שונה מווירוסים אחרים התוקפים את מערכת הנשימה, בכך שהוא תוקף הרבה פחות את הילדים והמחלה לרוב קלה. הסיבוך הקשה יותר, מחלה דלקתית הפוגעת בין השאר בלב, נדיר מאוד. למרות הזמן שעבר מתחילת המגפה עדיין קיימים חילוקי דעות לגבי מידת ההדבקה והפיזור של הנגיף בילדים. תוצאות סקר שנעשה בארה"ב על ידי איגוד רופאי הילדים ואיגוד בתי החולים לילדים, שכלל למעלה מ-600,000 ילדים שנדבקו מתחילת המגפה שהיוו כ-10% מכלל הנדבקים עד לאותו הזמן - מראות שמחלה קשה הייתה נדירה ביותר בקרב הילדים. בודדים הם הילדים המוגדרים כמפציץ-על, אלו המכילים כמות גדולה של נגיפים במערכת הנשימה, ורובם המכריע הוא מעל גיל 10 שנים.

במערכת החינוך, ההתפרצויות הבודדות שתוארו נמצאו רק בכיתות של בני ה-10 ומעלה. יתר על כן, מרבית הילדים הנדבקים נדבקו מהמבוגרים. בטיוואן הראו שההדבקה בתוך הכיתות הייתה שולית ובדנמרק, איסלנד, נורווגיה והולנד, בהן נפתחו בתי הספר מוקדם תוך נקיטת אמצעי זהירות, לא נצפתה במקביל עלייה בתחלואה הכללית. העלייה בתחלואה הכללית בארצות אלה, שהופיעה מאוחר יותר, נבעה מפתיחה של המשק. בישראל לעומת זאת, פתיחתה של מערכת החינוך לאחר הגל הראשון במקביל לפתיחה הכללית של המשק, הביאה ל"האשמה" של מערכת החינוך כגורם לעלייה בתחלואה, תוך התעלמות מגורמים נוספים שהביאו להתפרצותו של הגל השני ובייניהם - הסרה מהירה של הגבלות, כניסה של חולים מחו"ל והתנסויות באירועים מרובי משתתפים.

בפתיחת בתי הספר הועלה החשש שילדים יפצו את הקורונה ביניהם ומהם למג שפחותיהם ולקהילה. מודלים ממאנגליה הציעו שהתרומה של בתי הספר לתמונה הכללית היא 2%-4% בלבד. לאור כל זאת, ניתן לומר שקיים ספק אם סגירת בתי הספר חשובה בבלימת התפשטות המגפה.

עלינו ללמוד לקיים חיי חברה בריאים ככל האפשר בהתאם למצב החדש עימו אנו מתמודדים. הדבר כולל בראש ובראשונה מתן השכלה וחינוך לילדינו. רבות נאמר ונכתב על ההשלכות השליליות על ההתפתחות הרגשית, התברנית והשכלית של הילדים כשמערכת החינוך סגורה. הבדידות הנכפית עליהם מביאה ילדים רבים להסתובב ברחובות ללא פיקוח מבוגרים, ומצד שני, שהייתה הממושכת במרחב הביתי הצר כפי שמצוי מאוד בריכוזים החרדיים - לא עושה טוב לילד או לילדה. גם הלמידה מרחוק איננה מתאימה לגילים הצעירים.

ההשפעה הקשה ביותר של סגירת מערכת החינוך היא במשפחות מעוטות יכולת ומרובות ילדים בהן החסר של מערכת חינוך פעילה מורגש במידה רבה, הקושי בה שלמת הפערים בולט יותר וקיימת סכנה להונחה ולפגיעה. מעבר לפגיעה בילדים, לסגירת בתי הספר השלכות כלכליות לאומיות הנובעות מהצורך של ההורים להישאר בבית עם הילדים.

סיבה נוספת להיחסו בפתיחת בתי הספר היא החשש של המורים מהדבקה. מרר בית מקרי ההדבקה של מורים במערכת החינוך התרחשו בחדר המורים, ולא נגרמו מתלמידיהם. לשם השוואה -בקרוב צוותים רפואיים החשופים יום יום לחולי קורונה, שיעורי ההדבקה מהחולים הינם יניחים, זאת בשל מיגון מתאים. כאשר היו הדבקות של צוות רפואי, רובן היו מחוץ לבית החולים או כאשר לא ננקטו אמצעי זהירות נכונים. מסתבר שבהגנה מתאימה ניתן לקיים שגרת חיים ללא סיכון בהדבקה המונית. הדבר נכון גם לגבי המורים: מחקר שנעשה בארה"ב בקרב 57,000 עובדי מערכת החינוך הראה שלא היו בהם יותר הדבקות בהשוואה לבני גילם באוכלוסייה הכללית. חשוב שקובעי המדיניות ייתנו משקל כבד לשיקולי הבריאות והרווחה של הילדים. ילדים מהווים 30% מהאוכלוסייה שלנו, אך קולם אינו נשמע ואין להם כוח פוליטי או יכולת לקבל החלטות לגבי עצמם. עם זאת הם מהווים 100% מהעתיד שלנו, וכך אנחנו צריכים להתייחס אליהם.

בארצות רבות בהן הוטלו הגבלות על התנסויות במקומות סגורים, בתי הספר המשיכו לפעול משום שחינוך ולימוד חשובים מכדי שנפגע בהם. בארצות אלו קיים כבר ניסיון עשיר ומוצלח בהפעלה של מערכת החינוך שניתן ליישם אותו בארצנו במחירן ונבילות. הדבר כולל דיגום מסיבי של תלמידים ומורים, עטיית מסכות על ידי כולם, ושמיירת מרחק בשיעורים ובהפסקות.

החינוך הארויינות הידוע של יורש שלם צריכים להיות בראש מעיינינו. עלינו לראות בהם ערך עליון. הגיע הזמן שנבקע שמערכת החינוך היא מערך חינוי בעל עדיפות עליונה להמשיך ולתפקד בזמן הקורונה.

הכותב הוא רופא בכיר באגף הילדים ב'הסדה' ויושב ראש עמותת 'גושן' למען בריאות הילד ורווחתו